

JOSEP M. CASASÚS*

Nous reptes per a la funció educadora de les famílies

Són freqüents avui, a les societats occidentals, les següents escenes de família, relacionades amb l'educació dels adolescents: 1) la mare separada que no dóna resposta als dubtes d'un fill, al·legant que correspon fer-ho al seu pare, a qui veurà el proper cap de setmana; 2) la noia que, de la finestra estant, mentre tracta de concentrar-se per a estudiar, veu com els xicotets veïns dediquen a les motos tota la tarda del dissabte; 3) el pare que repeteix sovint als seus fills que facin només informàtica i anglès, les úniques coses que seran necessàries demà per guanyar-se bé la vida.

Són tres exemples que no es poden generalitzar, tanmateix. Però són, si més no, representatius de l'actual estat de l'evolució de la família respecte a la seva funció educativa.

I ens ajuden a classificar i definir tres grans grups de noves situacions, algunes d'aparició ben recent: 1) la diversitat i la complexitat dels models d'estructura familiar, i la seva fluïdesa i inestabilitat; 2) la tendència creixent devers una hegemonia de la dona en les activitats professionals qualificades; 3) l'alienació produïda per l'acclaparant embranzida de les noves tecnologies de la informació.

Cal que ens comprometem amb aquestes noves situacions, amb el propòsit de treure'n el millor profit, convençuts que integren factors de progrés i de com som capaços de superar positivament els reptes que ens imposen.

Mai com ara s'havien presentat tants canvis simultanis en la concepció de la família i en les seves relacions amb l'educació dels adolescents.

Respecte al primer repte es poden fer les següents consideracions. La família és el grup humà més antic i el més estès arreu del món. Si ha estat i és present a totes les cultures és pel seu paper insubstituïble en la reproducció biològica i social. Però mai com el segle XX, a les societats occidentals, i concretament a la nostra, no havia experimentat tantes transformacions.

L'esquema tradicional, mantingut durant mil·lennis, ha esclatat en una rica varietat de solucions que cal respectar i que exigeixen ser ordenades sense prevencions reaccionàries: matrimoni i família tradicionals, parelles de fet, parelles homosexuals, parelles de les diverses menes amb fills adoptats o amb fills d'altres parelles, i d'altres fórmules més o menys complexes, nascudes d'aquest pluralisme inevitable i capaç de generar nous models de vincles familiars.

Respecte al segon repte es pot dir que la incorporació de la dona a un projecte professional qualificat, al qual abans només tenien accés els homes, ha configurat un escenari social en el qual les noies demostren, en general, una major capacitat d'esforç continuat i de previsió del seu futur.

Potser perquè elles partien d'una situació d'inferioritat de condicions, semblen, en general, més disposades a forçar la voluntat de formació i d'afrontar sacrificis, emancipant-se de la temptació edonista de buscar un rendiment immediat. En la disjuntiva de passar una tarda de festiu estudiant o sortint amb els companys a donar voltes en moto, les noies, com ho demostra el rendiment acadèmic universitari, tenen més força per a decantar-se per la primera opció.

Superades les aspiracions igualitàries de la primera desclosa del feminisme, comença a obrir-se camí la idea que, millor que limitar-se a imitar els comportaments masculins, cal que s'imposin també els valors femenins de tenacitat, perseverància, modèstia, prudència, serenitat, tolerància i força de voluntat.

Respecte al tercer repte, el més vinculat a l'educació en general, faré unes especials remarques.

Cal dir, d'antuvi, que el sol fet d'incorporar els nous mitjans telemàtics a les escoles i a les cases no equival necessàriament, com alguns apòstols de l'Internet proclamen, a fer que augmentin els coneixements dels adolescents. El saber es troba fora de les tecnologies telemàtiques, com ho recorda sovint José Antonio Mari-

“Mai com ara s'havien presentat tants canvis simultanis en la concepció de la família i en les seves relacions amb l'educació.”